

SAVIVALDYBĖS NARKOTIKŲ KONTROLĖS KOMISIJOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2021-11-25 Nr. TAR1-218

Klaipėda

Posėdis įvyko 2021-11-23 (nuotoliniu būdu), prasidėjo 10.00 val.

Sekretorė Rožė Perminienė

Dalyvauja: R. Perminienė, J. Grubliauskienė, A. Slatvickis, N. Puteikienė, S. Jakienė, A. Radvilė, D. Petrolevičius, E. Kučinskienė.

Svečias: D. Butkienė, Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro Vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros specialistė.

DARBOTVARKĖ:

1. Žalos nuo narkotikų vartojimo mažinimo (žemo slenksčio paslaugos) teoriniai pagrindai. Pranešėjas Aleksandras Slatvickis, Klaipėdos psichikos sveikatos centro vyriausiasis gydytojas.

2. Aplinkos tyrimas dėl psichotropinių medžiagų paplitimo Klaipėdos ugdymo įstaigose 2021 metais. Pranešėja Diana Butkienė, Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuro Vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros specialistė.

1. SVARSTYTA. Žalos nuo narkotikų vartojimo mažinimo (žemo slenksčio paslaugos) teoriniai pagrindai.

A. Slatvickis pristatė Žalos nuo narkotikų vartojimo mažinimo (žemo slenksčio paslaugos) teorinius pagrindus (pranešimas pridedamas).

Diskutuota kaip tai įgyvendinama Klaipėdos mieste, ar pakankamos žalos mažinimo paslaugų aprėptys. Taip pat norima plačiau sužinoti apie reabilitacijos programas, skirtas narkotikų vartotojams, tiek Lietuvos, tiek Klaipėdos mastu.

NUTARTA:

1. Informacija išklaudyta.
2. Nusimatyti ateityje NKK posėdį, skirtą narkotikų vartotojų reabilitacijos klausimams nagrinėti.

2. SVARSTYTA. Aplinkos tyrimas dėl psichotropinių medžiagų paplitimo Klaipėdos ugdymo įstaigose 2021 metais.

D. Butkienė pristatė aplinkos tyrimą dėl psichotropinių medžiagų paplitimo Klaipėdos ugdymo įstaigose, atliktą 2021 metais (pranešimas pridedamas).

Diskutuota dėl šios priemonės naudingumo, prisidedant prie psichoaktyvių medžiagų vartojimo jaunimo tarpe prevencijos. Ugdymo įstaigų, kurios dalyvavo tyrime, bendruomenės džiaugėsi tokia galimybe ir norėtų, kad tokie tyrimai būtų tęsiami ir ateityje. Taip pat diskutuota, kaip efektyviau panaudoti tuos tyrimo duomenis tik kiekvienos mokyklos, dalyvavusios tyrime, bendruomenėje, tiek visos Klaipėdos mastu.

NUTARTA: Informacija išklaudyta.

SVARSTYTA. Kiti klausimai.

A. Slatvickis informavo, kad jau reiktų pradėti formuoti kitų metų NKK veiklos planą. Siūlo NKK nariams teikti temas, idėjas, pageidavimus, kuriuos būtų galima įtraukti į NKK 2022 m. veiklos planą.

NUTARTA: NKK nariai savo pasiūlymus NKK 2022 m. veiklos planui teikia iki 2021-12-03 15 val. el. paštu NKK pirmininkui arba R. Perminienei.

Posėdis baigtas 11.00 val.

NKK pirmininkas

Sekretorė

A. Slatvickis

R. Perminienė

ŽALOS MAŽINIMAS.

Pirma dalis – teorija, tarptautinė patirtis

Aleksandras Slatvickis

Klaipėdos psichikos sveikatos centro

vyriausiasis gydytojas

Klaipėda, 2021 lapkričio 23 d., NKK posėdis

Žalos mažinimo apibrėžimas

- “Intervencijos, programos arba politika orientuoti į sumažinimą negatyvių narkotikų vartojimo pasekmių sveikatai, socialinėje ir ekonominėje srityje be reikalavimo atsisakyti nuo narkotikų vartojimo”.

Žalos mažinimo esmė pateikta sekančiame teigime:

- "Jeigu asmuo nenori atsisakyti narkotikų vartojimo, mes turime padėti sumažinti žalą nuo narkotikų vartojimo jam ir kitiems".

Pagrindiniai žalos mažinimo filosofijos principai yra sekantys:

- **Pragmatizmas**
- **Humanistinės vertybės**
- **Orientavimas į žalą**
- **Išlaidų ir naudos balansas**
- **Skubių tikslų prioritetai**

Pragmatizmas:

- **Žalos mažinimo filosofija priima tai, kad psichiką veikiančių medžiagų vartojimas yra žmonijos įgytos patirties dalis. Norint suprasti narkotikų vartotojų elgesį, reikia pripažinti ir nereikia pamiršti, kad narkotikų vartojimas be galimos rizikos duoda vartotojui ir kažkokią naudą. Bendruomenei gali būti naudingiau, praktiškiau ir lengviau įgyvendinti žalos, sukeltos narkotikų vartojimu, mažinimą, negu dėti pastangas visiškai panaikinti narkotikų vartojimą.**

Humanistinės vertybės:

- **Narkotikų vartotojo sprendimas vartoti narkotikus priimamas kaip faktas. Tačiau tai nereiškia, kad narkotikų vartojimas pateisinamas. Žalos mažinimo filosofija atsiriboja nuo narkotikų vartojimo moralizuojančio smerkimo arba palaikymo, nepriklausomai nuo vartojamos narkotinės medžiagos, jos kiekio ir vartojimo būdų. Narkotikų vartotojo teisės ir orumas turi būti gerbiami.**

Orientavimas į žalą (1):

- **Pavojingas ne pats narkotikų vartojimas, bet narkotikų vartojimo sukeliama rizika ir pasekmės. Tai žalinga sveikatai, socialinei padėčiai, ekonominei gerovei ir gali paveikti žmogų, bendruomenę arba net visuomenę. Todėl veiklos pirmasis prioritetas yra neigiamų narkotikų vartojimo pasekmių mažinimas pačiam vartotojui ir aplinkiniams, o ne pastangų dėjimas visiškai panaikinti narkotikų vartojimą.**

Orientavimas į žalą (2):

- Žalos mažinimo programos nei atmeta nei numato ilgalaikių gydymo tikslų, siekiančių visiško susilaikymo nuo narkotikų vartojimo. Kartais, jau vartojamo narkotiko kiekio sumažinimas gali būti efektyvus žalos mažinimas. Kitais atvejais efektyvesniu gali būti vartojimo būdo pakeitimas.**

Išlaidų ir naudos balansas:

- Norint sutelkti resursus svarbiausiems klausimams yra realiai identifikuojamos, išbandomos ir įvertinamos susijusių su narkotikais problemų reikšmė ir svarba, susijusi su jomis žala bei intervencijos išlaidos/nauda. Analizės schema yra platesnė negu vien neatidėliotinių vartotojų poreikių tenkinimas ir aprėpia platesnius visuomeninius bei socialinius interesus. Dėl šio racionalaus požiūrio žalos mažinimo metodai teoriškai leidžia įvertinti jų veikimą palyginus su kokia nors kitokia, arba jokia, intervencija. Tačiau praktikoje toks įvertinimas yra sudėtingas dėl visos eilės kintamųjų, kurios turi būti nagrinėjamos tiek trumpesniu tiek ilgesniu laikotarpiais.

Skubių tikslų prioritetai:

- Dauguma žalos mažinimo programų turi tikslų hierarchija, kuri tiesiogiai nukreipta į asmenis, tikslines grupes ir bendruomenes, tam kad labiausiai patenkinti jų neatidėliotinus poreikius. Paprastai skubių ir realistinių tikslų pasiekimas laikomas pirmu žingsniu link mažiau rizikingo narkotikų vartojimo arba visiško nuo jų atsisakymo.

ŽALA, SUSIJUSI SU INJEKCINIŲ NARKOTIKŲ VARTOJIMU

- **ŽIV IR AIDS**
- **Hepatitai B ir C, LPI**
- **Narkotikų perdozavimas ir su tuo susijęs mirtingumas**
- **Kitos neigiamos pasekmės sveikatai**
- **Socialinė žala**

RIZIKOS HIERARCHIJA

PRANEŠIMAI

- Nutraukite arba niekada nepradekite vartoti narkotikų
- Jeigu Jūs vartojate narkotikus, tai niekuomet nevirtokite jų injekcijos būdu
- Jeigu Jūs tęsiate narkotikų vartojimą injekcijos būdu - niekada nenaudokite bendrų švirkštų ir adatų
- Jeigu yra būtinumas pakartotinai naudoti švirkštą ir adatą, tai naudokite tik nuosavus
- Jeigu yra būtinumas pakartotinai naudoti bet kieno švirkštus ir adatas - dezinfekuokite juos patikimu, išmėgintu, rekomenduotu būdu

Narkotikų vartotojų grupės

- Eksperimentatoriai
- Situaciniai vartotojai (rekreacinis vartojimas ir pan.)
- Reguliarus vartotojai
- Piktnaudžiaujantis
- Priklausomi

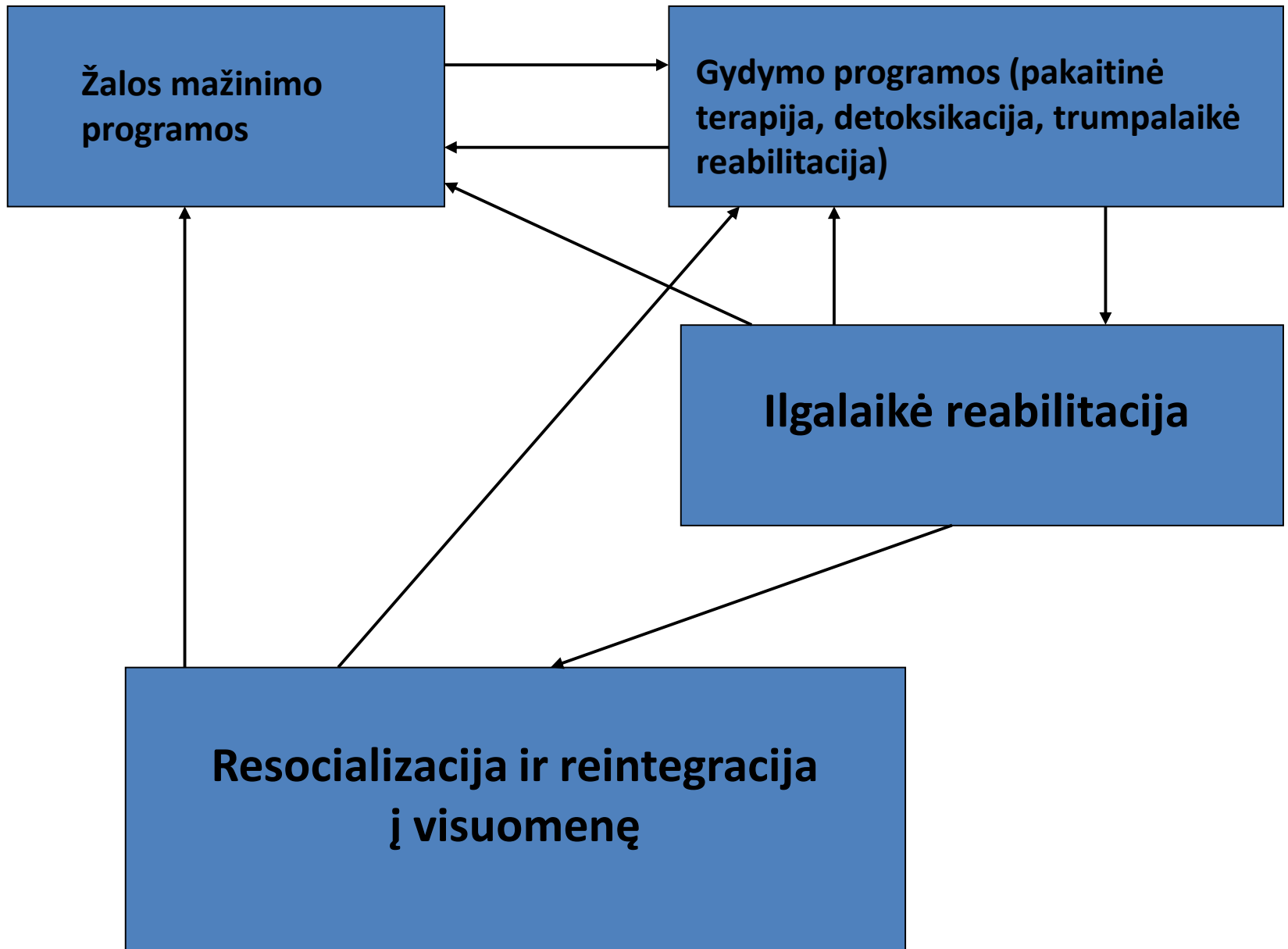
Priklausomų nuo narkotikų pasiskirstymas

- Norintys spręsti savo priklausomybės problemas (nuo 10 iki 20%)
- Nenorintys spręsti savo priklausomybės problemų (nuo 80 iki 90%)

**Į kurią grupę reikia
orientuotis,
organizuojant ir teikiant
paslaugas???**

**• Tradiciškai – į tuos, kurie
nori gydytis**

**• Žalos mažinimas – tiems,
kurie nieko dar nenori**

ŽM formos

- Žemo slenksčio paslaugos:
 - Stacionarios
 - Mobilios
 - Autrič (angl. – outreach)
- Narkotikų vartojimo patalpos
- Metadonas
- Heroinas (Šveicarija, Niderlandai, Ispanija, Vokietija, Kanada, D. Britanija)

AČIŪ UŽ DĖMESĮ!

KLAIPĖDOS MIESTO
VISUOMENĖS
SVEIKATOS BIURAS

PREVENCINĖS VEIKLOS, SKIRTOS PSICHOAKTYVIŲJŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMUI MAŽINTI ŠVIETIMO ĮSTAIGOSE, ORGANIZAVIMO ATASKAITA

Vaikų ir jaunimo sveikatos priežiūros specialistė

Diana Butkienė

-
- **Tyrimo tikslas** – ištirti poreikį išreiškusių Klaipėdos miesto savivaldybėje ugdymo įstaigų aplinkas dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų paplitimo ir stiprinti moksleivių atsakomybės jausmą už švarią aplinką nuo narkotikų.
 - 2021 m. rugpjūčio 12 d. Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuras (toliau – Biuras) oficialiu raštu informavo visas ugdymo įstaigas, esančias Klaipėdos miesto savivaldybėje, apie aplinkos ištyrimą dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų paplitimo bei galimybe pasinaudoti šia paslauga. Viena iš sąlygų buvo, kad ugdymo įstaigoje vyktų kontaktinis vaikų ugdymas. Poreikį išreiškė 30 įstaigų, kuriose ir buvo atliktas aplinkos ištyrimas dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų paplitimo.
 - Svarbu pabrėžti, kad aplinkos ištyrimas parodo ne narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo faktą švietimo įstaigoje, o pėdsakų aptikimą įstaigų patalpose, kuriose buvo atliktas testavimas.

2021 m. spalio mėnesį aplinkos ištyrimas dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų paplitimo buvo atliktas 30-yje poreikį išreiškusiose Klaipėdos miesto savivaldybės ugdymo įstaigose.

1 lentelė. *Ugdymo įstaigos, kuriose buvo iširtos aplinkos dėl narkotinių medžiagų paplitimo*

Ugdymo įstaigos		
Progimnazijos	Gimnazijos	Profesinio ugdymo įstaigos
1. Simono Dachio progimnazija;	1. Ažuolyno“ gimnazija;	1. Paslaugų ir verslo mokykla;
2. „Gabijos“ progimnazija;	2. Baltijos gimnazija;	2. Klaipėdos turizmo mokykla;
3. Gedminių progimnazija;	3. Suaugusiųjų gimnazija;	3. Ernesto Galvanausko profesinio mokymo centras;
4. Maksimo Gorkio progimnazija;	4. „Varpo“ gimnazija;	4. Technologijų mokymo centras;
5. Martyno Mažvydo progimnazija;	5. „Vėtrungės“ gimnazija;	5. Jūrinio sektoriaus darbuotojų rengimo centras.
6. „Pajūrio“ progimnazija;	6. Vytauto Didžiojo gimnazija;	
7. „Santarvės“ progimnazija;	7. Vydūno gimnazija;	
8. „Saulėtekio“ progimnazija;	8. Hermano Zudermano gimnazija;	
9. „Smeltės“ progimnazija;	9. „Žemynos“ gimnazija;	
10. Liudviko Stulpino progimnazija;	10. VŠI „Vaivorykštės tako“ gimnazija;	
11. „Verdenės“ progimnazija;	11. Stasio Šimkaus konservatorija.	
12. „Vyturio“ progimnazija;		
13. Klaipėdos jūrų kadetų mokykla;		
14. „Medeinės“ mokykla.		
VISO: 30 ugdymo įstaigų		

Šaltinis: Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuras

Testavimas ugdymo įstaigoje atliktas naudojant universalius narkotikų testus, skirtus paplitusioms narkotinėms ir psichotropinėms medžiagoms aptikti ir identifikuoti – D4D PENTEST (2 juostelės). Testai skirti aptikti šias narkotines medžiagas: Kanapes, Amfetaminą, PCP, Heroiną ir Opiumą, LSD, Buprenorfiną, Ekstazį, ketaminą ir Metadoną.

1 pav. Narkotikų testai, kurie buvo naudoti ugdymo įstaigų aplinkos ištyrimui dėl narkotinių medžiagų paplitimo

Kiekvienoje įstaigoje ištirta po 12-a paviršių bendru ugdymo įstaigos ir Biuro sutarimu. Dažniausiai tiriami paviršiai – kabinetai, tualetų patalpos, poilsio erdvės, tikslingai parinkti bendrabučių (gyvenamieji) kambariai ir kt.

UGDYMO ĮSTAIGOS, KURIOSE RASTA NARKOTINIŲ IR PSICHOTROPONIŲ MEDŽIAGŲ PĖDSAKŲ

Kaip buvo minėta aukščiau, 30-yje ugdymo įstaigų buvo atliktas aplinkos ištyrimas dėl narkotinių ir psichotropinių medžiagų paplitimo, iš kurių 12-oje arba 40 proc. rasta narkotikų pėdsakų.

2 lentelė. *Ugdymo įstaigų skaičius, kuriose atlikti aplinkos tyrimai, ir aptikta narkotinių medžiagų pėdsakų*

Rodikliai	Ugdymo įstaigos (absoliutūs sk.)		
	Progimnazijos	Gimnazijos	Profesinio ugdymo įstaigos
Poreikį išreiškusių ir tiriamų ugdymo įstaigų skaičius	14	11	5
Ugdymo įstaigų skaičius, kuriose rasta narkotikų pėdsakų	4	5	3
<i>Iš jų: vietų (paviršių) skaičius, kuriuose aptikta narkotikų pėdsakų</i>	6	9	6

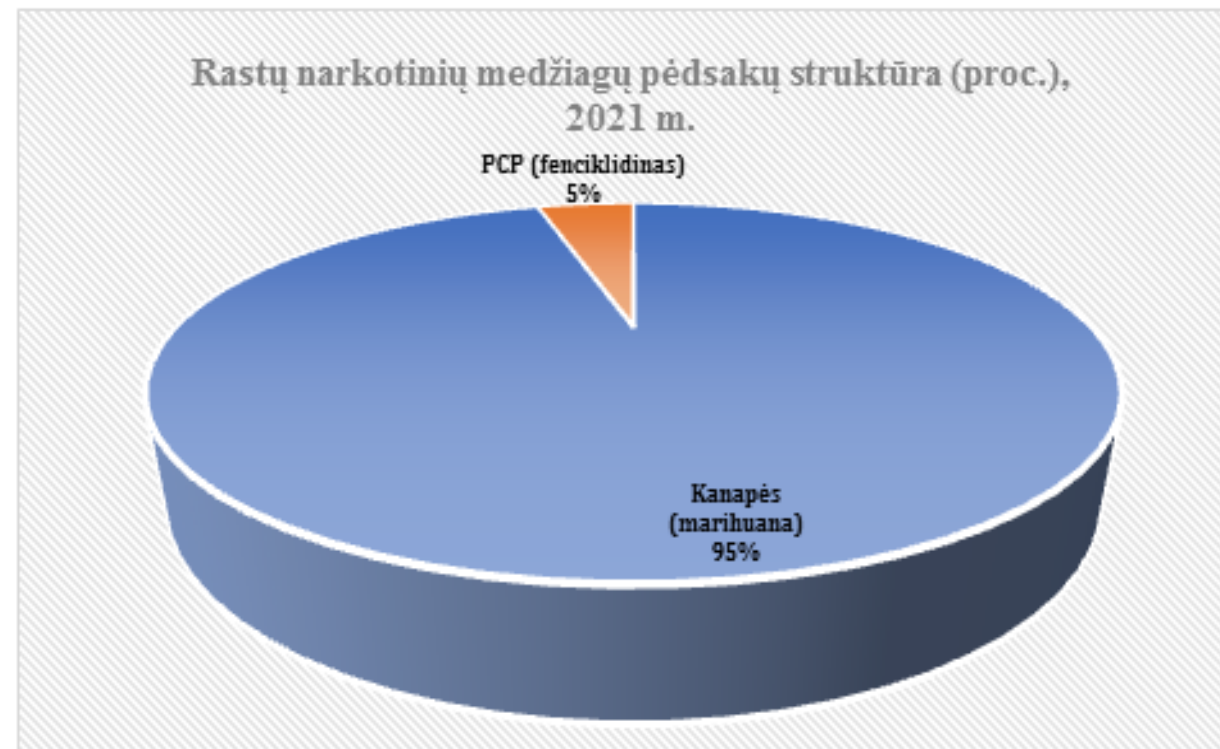
Šaltinis: Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuras

Išanalizavus 2-oje lentelėje pateiktą informaciją, išryškėjo šie rezultatai:

Ugdymo įstaigos	Situacijos aprašymas
Progimnazijos	Iš 14-os progimnazijų, kuriose buvo atlikti aplinkos tyrimai, 4-iose arba 28,5 proc. progimnazijose buvo užfiksuoti narkotinių medžiagų pėdsakai – iš viso 6 vietos (paviršiai).
Gimnazijos	Iš 11-os gimnazijų, kuriose buvo atlikti aplinkos tyrimai, 5-iose arba 45 proc. gimnazijose buvo užfiksuoti narkotinių medžiagų pėdsakai – iš viso 9 vietos (paviršiai).
Profesinio ugdymo įstaigos	Iš 5 profesinio ugdymo įstaigų, kuriose buvo atlikti aplinkos tyrimai, 3-jose arba 60 proc. profesinio ugdymo įstaigose užfiksuoti narkotinių medžiagų pėdsakai – iš viso 6 vietos (paviršiai).

RASTI NARKOTINIŲ IR PSICHOTROPINIŲ MEDŽIAGŲ PĖDSAKAI

12-oje ugdymo įstaigų aptikta 20 vietų (paviršių), kuriose užfiksuota kanapių arba marihuanos pėdsakų, o 1-oje vietoje PCP (fenciklidino), dar vadinamo „angelų dulksės“ pėdsakų – sintetinio haliucinogeno.

Šaltinis: Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuras

RASTŲ NARKOTINIŲ IR PSICHOTROPINIŲ MEDŽIAGŲ PĖDSAKŲ VIETOS (PAVIRŠIAI)

Dažniausios vietos (paviršiai), kuriose aptikta narkotinių ir psichotropinių medžiagų pėdsakų – bendrabučio (gyvenamieji) kambariai (5 atvejai), berniukų tualetai (4 atvejai), kabinetuose pasirinkti stalai (4 atvejai) bei poilsio erdvės (4 atvejai). Būtina pažymėti kad bendrabučio (gyvenamieji) kambariai tirti tik profesinio ugdymo įstaigose.

3 lentelė. *Ugdymo įstaigose vietos (paviršiai), kuriose aptikta narkotinių medžiagų pėdsakų*

Eil. Nr.	Vietos (paviršiai)	Vietų (paviršių) skaičius
1.	Bendrabučio (gyvenamasis) kambarys	5
2.	Berniukų tualetas	4
3.	Kabinetas (stalas)	4
4.	Poilsio erdvės	4
5.	Rūbinės patalpa	1
6.	Pagalbinio išėjimo durų rankena iš vidaus ir šalia esantys turėklai	1
7.	Mergaičių persirengimo patalpa	1
8.	Mergaičių tualetas	1
Viso:		21

Šaltinis: Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuras

Žemiau lentelėje pateikiama informacija apie ugdymo įstaigas bei konkrečias aptiktų narkotinių ir psichotropinių medžiagų pėdsakų vietas.

4 lentelė. *Ugdymo įstaigos ir vietos (paviršiai), kuriose aptikta narkotinių medžiagų pėdsakų*

Eil. Nr.	Ugdymo įstaigos		
	Progimnazijos	Gimnazijos	Profesinio ugdymo įstaigos
1	“x” progimnazijoje 1 vieta: mergaičių persirengimo patalpa	“x” gimnazijoje 1 vieta: poilsio erdvė	“x” profesinio ugdymo įstaigoje 1 vieta: bendrabučio (gyvenamasis) kambarys
2	“x” progimnazijoje 1 vieta: berniukų tualetas	“x” gimnazijoje 1 vieta: kabinetas (stalas)	“x” profesinio ugdymo įstaigoje 2 vietos: 2 bendrabučio (gyvenamieji) kambariai
3	“x” progimnazijoje 2 vietos: 2 poilsio erdvės	“x” gimnazijoje 1 vieta: berniukų tualetas	“x” profesinio ugdymo įstaigoje 3 vietos: 2 bendrabučio (gyvenamieji) kambariai; pagalbinio išėjimo durų rankena iš vidaus ir šalia esantys turėklai
4	“x” progimnazijoje 2 vietos: 2 kabinetai (stalai)	“x” gimnazijoje 3 vietos: berniukų tualetas; mergaičių tualetas; poilsio erdvė	-
5	-	“x” gimnazijoje 3 vietos: kabinetas (stalas); rūbinės patalpa; berniukų tualetas	-

Saltinis: Klaipėdos miesto visuomenės sveikatos biuras

KLAIPĖDOS MIESTO
VISUOMENĖS
SVEIKATOS BIURAS

MUS RASITE:

Taikos pr. 76, Klaipėda

Tel. (8 46) 234796

El. p. info@sveikatosbiuras.lt

www.sveikatosbiuras.lt

www.facebook.com/biuras